

Universitätsbibliothek Wuppertal

**Q. Horatii || Flacci Sermo-||nvm, sev Satyra-||rvm, sev
Eclogarvm libri || duo: Epistolarum li-||bri totidem.**

Horatius Flaccus, Quintus

Francofurti ad Moenum, 1577

14. Ad villicum suum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-306)

A *si quis asellum In campo doceat, &c.* sat. 1. lib. 1. & ad illū, *ut iniqua mentis asellus, &c.* sat. 9. lib. eiusdem.

ET FABVLA FIAS] sermonis ansam hominibus praebeas: in ora hominum pro ludibrio venias. sup. Od. xi. epod. *Fabula quanta fui?*

VIRIB. VTERIS PER CLIV. &c.] omnibus tuis viribus cōtendes per cliuos, flumina, lacunas iter faciēs, vt, quō vis, peruenias, librosq; perferas. *utēris*, autē, futurū indicatiui, pro futuro imperatiui *utitor*, positum est, vt ibidem docet Prisc. idem de illo, *reddes*, quod est in secundo versu, sentiendum. idem enim valet, quod *reddido*.

VICTOR PROPOSITI] id est, victis, atque expugnatis difficultatib. omnibus: vel cōpos propositi. sic enim Graeci ἐκπατὴς ἢ σκόπε, ἢ ὀρθοῦμαι. SIC POS. SERVAB. ON.] sic accipe δεκτικῶς, libros hoc modo, vel certo quodā loco cōditos seruabis, quoad Augusto poscenti reddas: neque ostentabis, aut palam habebis.

B NE FORTE SVB ALA, &c.] hoc eo dico, ne forte sub ala, & in oculis omnium libros meos feras: ne subfarcinat⁹ eas, quasi rusticus agnā sub ala portās, aut cōiuiua tribulis soleas cū pileolo, aut Pyrrhia glomos lanę furtiue, tria proponit exempla perridicula, quibus Vinnium monet, vt libros occultē ferat, aut domi seruet potius, donec reddendi maturum tempus aduenerit.

GLOMOS] sic legendū, & ita habēt oēs ferē libri calamo exarati, & quos Romæ inspexi, & quos hīc in Gallia. Glomus autē & glomer (nā vtrumq; vsū receptum est pro eadem re) globus est lanę, & fili. Lucr. in nomine glomere producit primā syllabam lib. 1. *Nam sitantumdem est in lana glomere, quantum Corporum in plumbo est, &c.* glomerare tamen verbum in eadem syllaba semper corripitur.

MORARI] retinere, delectare: vt epist. ad Pison. *Valdius oblectat populum, meliusque moratur.*

C ORATVS MVLTA PRECE] sic loquitur & Caesar lib. 6. de bello Gall. *flentes omnibus precibus orabant.* & M. Tull. ep. ad Att. lib. 9. ep. ad Caesarem. *Quamobrē a te peto, vel potius precibus omnibus oro, & obtestor, vt in tuis maximis curis aliquid impertias temporis huic quoque cogitationi.* sed quidam hęc sic distingui volunt, *Caesaris, oratus multa prece. nitere porrō, &c.*

V ADE, VALE,] quidam libri veteres habent, *Vine, vale:* quos non sequor.

NE TITVBES] ne offendas, ne pecces. tralatio est.

EP. 14. AD VILLICVM suum.

VILLICE siluarum, & mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &
Quinque bonos solitum Bariam dimitte-

tere patres:

Certemus, spinas animōne ego fortius antu (res. D

Euellas agro: & melior sit Horatius, an Me quamuis Lamia pietas, & cura morretur

Fratrem marentis, raptō de fratre dolētis Insolabiliter: tamen istuc mens, animusq; Fert: & amat spatijs obstantia rumpere claustra:

Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe beatum.

Cui placet alterius, sua nimirum est odio fors.

Stultus vterque locum immeritum causatur inique. E

In culpa est animus, qui se non effugit vquam.

Tu mediastin⁹ tacita prece rura petebas: Nunc urbem, & ludos, & balnea villicus optas.

Me cōstare mihi scis, & discedere tristē, Quandocumque trahunt iniūsa negotia Romam.

Non eadē miramur: eō disconuenit inter Mēque, & te. nam, quæ deserta, & inhospitate squa

Credis, amœna vocat, mecum qui sentit: & odit,

Quæ tu pulcra putas, fornix tibi, & vna- f
sta popina

Incutiunt vrbis desiderium, video: & quōd Angulus iste feret piper, & tus ocyus vna:

Nec vicina subest, vinū praeberē taberna Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cuius

Ad strepitum salias terræ grauis. & tamen vrges

Iam pridē nō tacta ligonibus arua: bouēq; Deiunctum curas, & strictis frondibus exples.

Addit opus pigro riuus, si decidit imber, Multa

A *Multa mole docendus aprico parcere prato.*

Nunc age quid nostrum concentum diuidat, audi.

Quem tennes decuere toga, nitidique capilli:

Quem scis immunem Cynara placuisse rapaci:

*Quem bibulum liquidi media de luce Fa-
lerni:*

*Cenabreuis iuuat, & prope riuum som-
nus in herba.*

Nec luisse pudet: sed non incidere ludum

*Non istic obliquo oculo mea commoda
quisquam*

B *Limat: nō odio obscuro, morsuq; venenat:*

*Rident vicini glebas, & saxa mouen-
tem.*

Cum seruis urbana diaria rodere manis.

*Horum tu in numerum voto ruis. inuidet
vsum*

*Lignorum, & pecoris tibi calo argutus, &
horti:*

*Optat ephippia bos piger: optat arare ca-
ballus.*

*Quam scit uterque, libens, censebo, exer-
ceat artem.*

C **MIHI ME REDDENTIS AG.]** id est, cuius amœnitate, & salubritate me officijs, negotijsque vrbis defatigatum, reficio, ac recreo. sic Catull. carm. ad Fundum, à cenà illa Sextiana se vsque eò grauedine frigida, & frequenti tussi quassatum esse dicit, donec in sinu fundi sui Tiburtis cōfugerit, ibique se ocymo, & vitica recurauerit.

QUINQUE FOCIS] quinque familiis separatim, ac distinctis.

ET QUINQUE BONOS SOLITVM, &c.] intellige ex hoc agro Horatiano, in quo quinque foci essent, quinque homines grandis natu in oppidum Sabinorum Bariam conuenire solitos, tamquam senatores, qui consultarent, & sententiam dicerent de re Sabinorum communi, & publica. nonnulli arbitrantur eò euocari solitos esse, ut ibi gererent magistratum. alij annotant, Bariam locum esse in Sabinis, ad quem soliti essent transire ad causas agendas. Ego de Baria nihil habeo dicere, præterquam quod aiunt omnes fuisse oppidum in Sabinis aliquando frequentissimum, ac celeberrimum. Hoc etiam lectori testi-

D ficabor, in omnibus ferè libris manuscriptis & Vaticanis, & alijs, legi *Variam*, non *Bariam*. *Varia* autem, cui Appula cognomen est, longè admodum distat à Sabinis.

SPINAS] eleganter spinas ad agrum, animumque retulit: sed agri spinæ, propriè dicuntur: animi spinæ, pro curis, & angoribus, translata. Catullus curas, *spinosas* appellauit in carmine de nuptijs Pelei, & Thetidis, *Spinosas Erycina serens in pectore curas*. & Horat. epist. 2. lib. 2. *Quid te exempta iuuat spinis de pluribus una?*

AN RES] id est, an bona, sic sæpe alibi: ut sat. 5. lib. 2. *Et genus & virtus, nisi cum re, vilior alga est.*

ET CVRA MORE TVR] quidam libri veteres habent, *moratur*.

RAPTO] sibi à Parcisi erepto, id est, immature mortuo. sic Catullus ad Manl. *ò misero frater adempte mihi.*

INSOLABILITER] ita acerbè, ut nullus consolationi locus sit relictus.

MENS, ANIMVS QVE] video, hæc sæpe coniunctè poni à scriptoribus. Terent. *Andria*, *malus mens, malus animus*. Lucr. lib. 3. *Primum animum dico, mentem quam sepe vocamus*. Idem ita vtrumque coniunxit, ut alterum in patrio casu efferret, hoc modo, *mens animi*, ut libr. quart. *Nec ratione alia cum somnus membra profundit, Mens animi vigilat, nisi quod simulacra laceffunt* Hac eadem nostros animos. Idem libr. 5. *Tennis enim natura Deum, longèque remota Sensibus a nostris animi vix mente videtur*. Idem libr. 6. *Perturbata animi mens in merore, metuque*. Catull. ad Ortal. *Nec potis est dulcis Musarū expromere fatus Mens animi*. Plautus in *Cistell*. *Nullam mentem animi habeo: vbi sum ibi non sum: vbi non sum, ibi est animus*. Aristoteles autem huiusmodi ἀναλογίαν id est, comparisonem seu proportionem proponit, tum in lib. 1. de morib. ad Nicomach. tum Topicorum primo. *ὡς οὖν σὸν μὰν ὄψις, ἔτιω ῥῆς ἐν ψυχῇ*, id est, ut in corpore aspectus, sic mens in animo.

ET AMAT SPAT. OBST. RVMP.] id est, & cupit impedimenta omnia, morasque præcidere: & quodammodo è carceribus euolare. *amat rumpere*, id est, libenter & cupidè rumpit: seu cupit rumpere.

CLAVSTRA] repagula, carceres. sat. 6. lib. 2. *tupulses omne quod obstat, Ad Macenatem memori semente recurras*.

SVA NIM. EST. OD. SORS] quidam libri veteres habent *f. n. est od. res*: quos non lum secutus, quamuis non damnem.

STVLT. VTER QVE LOC. IMMER. CAVS.] culpam confert in locum, cum ea in ipso hæreat, ut statim subijcit, *In culpa est animus, &c. causatur*, more Græcorum, *αἰμαται* id est, accusat, criminatur, causam sui angoris, suæque ægitudinis esse dicit. Qui ex animo laborat, id est, cuius animus non est ab omni perturbatione liber, ac solutus, is, cum perpetuò exercietur, & æstuet, existimat se loco commutando curam, & molestiam ex animo depulsurum: sed magnopere fallitur. nam morbi causa, & principium ægitudi-

A nis inest in animo, non in loco. vide supra annot. ad illum locum Od. 16. lib. 2. *patria quis exsul, &c.*

QVI SE NON EFFUGIT VNQVAM,] sic sup. Oda illa 16. lib. 2. *patria quis exsul Se quoque fugit?*

TV MEDIASTINVS] sic hanc vocem scriptam reperi in omnibus codicib. antiq. non, vt in vulgatis, *mediastynus*. Est autem vox mera Latina ex duobus nominibus Latinis composita, *medio* & *stano*, non à Græco *αστυ*, vt nonnulli vaticinantur. Ac mediastini serui omnium propemodum sunt laboriosissimi, quippe qui ad omnia ferè ministeria parati, & tanquam in medio positi esse debeant. Nonnulli per mediastinum, seruum balnearioris significari putant. Cato, *ille imperator: tu illi, ac ceteris mediastinus*. Nonius, *Mediastinos, non solum balnearum, sed adiuu quoque ministros, & curatores legimus*. Lucill. 17. *Villicum Aristocrate mediastinum atque bubulcum, Commanducatus corrupit, ad incita adegit*. Quidam eosdem esse putant atque attrienseis, quos Græci *μικσωλλιοις*, & *πρεστωοις* appellant.

TACITA PR. RVRA PET.] rura tacitus expetebas, & exoptabas.

CONSTARE MIHI] in sententia manere. semper commorationem, & vitam rusticam urbanæ antepone.

DISCONVENIT INTER MEQVE, ET TE] eo inter nos dissidemus, ac discrepamus. *disconuenit*, id est, non conuenit. nã impersonale est hoc loco, vt loquuntur Grammatici. supra epist. 1. personale est, *Estuat, & vita disconuenit ordine toto*.

INHOSPITA] *ἀξίνα* Virg. *Æneid. 5. tot inhospita saxa*.

TESCA] agrestia, difficilia, inculta, horrida desertaloca. Attius in Philoctete. *Quis tu es mortalis, qui in deserta Lœnia, Et tesca te apportes loca?* ex Varrone & Festo: apud quos tamen non eodem modo scribitur hoc nomen: sed apud alterum *tesqua*, apud alterum *tesca*. libri scripti plerique habent *tesqua*. ego tamen malim scribi *tesca*, vt scriptum est apud Varron. qui deducit à tuendo, vt sint quasi *inesca*. At Scaliger F. mauult à Græco desistere, vt dicta sint *tesca*, quasi *δένουα*: id est, umbrosa, seu nemorosa.

AMOENA VOCAT] vocat amabilia, & ad se amanda allicientia: sic Festus.

MECVM QVI SENTIT] is, qui amat solitudinem, filuas, locaque ab arbitris remota.

PVLCH. PVTAS] sic habent cod. duo Vatic. Iannoct. Fabr. Raïn. Card. Torn. Russard. Nicor. Cleric. meus: alij vocas, vt vulg. mendosè, opinor.

FORNIX] prostibulum, ganeum. sat. 2. lib. 1. *Quidam notus homo, cum exiret fornice, maeste Virtute, &c. ead. sat. versu superiore, nisi olenti in fornice stantem.*

VNCTA POPINA] in qua coquuntur omnis generis obsonia. vnde popino, popinonis, sat. 4. lib. 2. *Quacumque immundis feruent allata popinis*. Lucil. *Infamem, immundam, turpemque odisse popinam.*

INCVTIUNT VRBIS DESID.] iniiciunt

tibi vrbis cupiditatem, vel afficiunt te vrbis desiderio. & est tralatio, vt dicimus *incutere timorem, dolorem*. Idem Horat. epist. ad Loll. 2. hoc libr. *ne mox Incutiant aliena tibi peccata pudorem. incutere amorem* Lucret. lib. 1. *Et simul incussit suauem mi in pectus amorem Musarum. incutere tremorem* idè lib. 6. *Et fera vis venti per crebra foramina terra Dissertitur, vt horror. & incutit inde tremore. morbos, idem ibidem, Multa cibos, quæ sunt vitalia, multaque morbos Incutere, & mortem quæ possint accelerare.* Horatius *incutere bellum* sat. 1. lib. 2. *seu quòd Lucania bellum Incuteret violenta.* idem ibid. *incutere negotium. ne forte negoti Incutiat tibi quid sanctorum inscitia legum.* M. Tull. lib. 2. de orat. ad Qu. frat. *Item timor incutitur, aut ex ipsorum periculis, aut ex communibus.* T. Liuius li. 2. *postem iam tementi Consuli fœdum inter precationem Deum nuntium incutiunt, mortuum eius filium esse.*

ET QVOD ANGVLVVS ISTE] id est, & hoc alterum tibi vrbis desiderium commouet, quòd ager iste, cui colendo te præposui, neque vnam effert, neque cauponam propinquam habet, nec tibi cinam, cuius ad cantum saltus. angulum Latine per tralationem ponimus, pro lóginquo, remoto, abdito, infrequenti loco, vt sup. Od. 6. lib. 2. *Ille terrarum mihi præter omneis Angulus ridet.* M. Tull. in Catil. 2. *nemo non modò Roma, sed nec villo in angulo totius Italia oppressus are alieno fuit, quem non ad hoc incredibile sceleris fœdus ascinerit.* angulum à Græco nomine *ἀγυλον* dictū esse verisimilius est, quàm ab aduerbio *ἐξυλος*.

FERET PIP. ET TH. OCY. V.] id est, numquam feret vnam, cum thus, & piper in Arabia nascantur.

PRÆBERE] *μελτεν*, suppeditare, vt Virgil. Georg. 1. *Arbuta sufficere, & stuuos præbere salubris.* lege annotation. ad Od. 13. lib. 3.

CVIVS AD STREPITVM] ad strepitū tibi cinæ tibia canentis, id est, ad strepitum tibiæ, qua canit tibi cinæ. sup. epist. 2. *Ad strepitum citharæ cessatum ducere curam.* Od. 3. lib. 4. *Dulcem que strepitum Pieri temperas:* ad què locum plura.

SALIAS] saltus non admodum scienter, neque numerosè. saliant enim verius, quàm saltant rustici. idem de arte poët. *saliet, tundet pede terram.*

TERRÆ GRAVIS] tu grauis terræ, hoc dixit ad exprimendam villici saltantis vel insciam, vel contentionem, cuius grauitatem, & pondus terra sentire videatur vt supra Od. 18. lib. 3. *Gaudet inuisam pepulisse fossor Ter pede terram.* annot. ad Od. 4. lib. 1. Bosius tamen, *terra grauis*, sic accipit: tu terræ grauis salias, vt terram onere leues: tu tanquam terræ grauis, salias, vt eam exoneret.

ET TAMEN VRGES IAMPRIDEM, &c.] hæc sunt referenda ad ea, quæ sunt supra. *nam, quæ deserta, & inhospita tesqua.* vel ad principium epistolæ, *Quem tu fastidis habitatum, &c.* hoc modo, quamuis agrum meum fastidias, vel quamuis locum istum sterilem, desertum, & incultum esse dicas, tu tamen arua, quæ iam pridem non fuerunt culta, aut fossa, studiosè, & assidue fosis, subigis, & colis.

BOVEM DEIVNCTVM] bouem sciunctum,

A ac separatum ab altero: vel iam dissolutum: quod fit vesperi. ideòque βελονη nominant Græci tempus vesperinū. annotatum suprâ ad Od. 6. li. 3. ibi, *Es inga demeret Bobus fatigatis. deiunctum autem excudendum curavi, quattuorlibros manu scriptos secutus.*

ET STRICTIS] id est, stringendo succisis. sic Virg. in Mœride. *hic, ubi densas Agricole stringunt frondeis.* Idem Georg. 2. *tunc stringe comas, tunc brachia tonde.* Idem primo, *Sed tamen Es quernas glandeis tunc stringere tempus.* eodem libro, *cum flauis messorum induceret aruis Agricola, Es fragili iam stringeret hordea culmo.*

EXPLES] faturas, pascis. Virgil. Georg. 2. *hic piscibus atram Improbis ingluuiem, ranisq; loquacibus explet.* Idem lib. 3. *Æneid. Nam simul expletus dapibus Ec.*

ADDIT. OPVS] negotium tibi exhibet præter ea, quæ quotidiana sunt, & vsitata: non finit te cessare: te exercet.

B **MVLTA MOLE DOCENDVS**] multis mobilibus oppositis, in aliam partem auertendus, ne prato noceat. verbum *docendi* attribuit rei inanimæ, cum animata sola doceantur. sic in epist. ad Pisones. *Seu cursum mutauit iniquum frugibus amnis Dolus iter melius.*

QVID NOSTR. CONC. DIV.] quid causæ sit, quamobrem dissentiamus, alioqui maximè concordēs. *concentum*, pro consensione, & concordia posuit translâtè. propriè enim συμφωνία significat. quæ constat ex pluribus dissimilibus, & disparibus sonis, proportionē coniunctis, æqualibus, & concordibus. dissoluitur autem & corrumpitur, ubi proportio, & similitudo rationum tollitur, & tum est *symphonia discors*, quam commemorat epist. ad Pisonem, non longè ab extr. Ex disparibus autem sonis debet concentus, seu symphonia cõstare, non paribus, aut iisdè. tum enim etiã corrumperetur, & fieret *ὁμοφωνία* id est, vnus vocis sonus, vt docet Aristoteles lib. 2. polit. ubi disputans aduersus Platonem, seu Socratem, qui communionem vxorum & liberorum & possessionum in suis libris de rep. introduxit eo consilio, vt ciuitas maximè fiat vna, probat, nihilo magis oportere ciuitatem maximè vnâ fieri, quàm symphoniam fieri *ὁμοφωνίαν*, id est, vnum sonum, aut rhythmū, pedem vnum. eò enim progredere tur illa, vt ita dicam, vnitas, vt desineret esse ciuitas, &c.

DIVIDAT] dissoluat, vel discordem efficiat.

QVEM TENVES] me, quem tenues, &c. sequitur infrâ verbum *inuat*.

NITIDIQVE CAPILLI] λιπαροί, vnguento delibati. vt suprâ Od. 7. lib. 2. *nitentis Malobathro Syrio capillos.*

IMMUNEM] gratis, sine muneribus, vt supr. Od. 12. lib. 4. *non ego te meis Immunem meditor tingere poculis.*

CYNARÆ] amicæ, de qua suprâ Od. 13. lib. 3. *sed Cynara breneis Annos fata dederunt.*

RAPACI] qualia sunt scorta. Catull. ad Thallum, puerum impudicum, *Idemque Thalle turbida rapacior procella.*

BIBVLVM] bibacem, vt infrâ ep. ad Loll. 2. *Po- D tores bibuli media de nocte Falerni.* ita per tralationè bibulam arenam dixit Lucret. lib. 2. *Littoris incurui bibulam lauit equor arenam.*

MEDIA DE LVCE] fat. 8. lib. 2. *dictus here illis De mediopotare die.* atque hoc tempore diem frangere dicebantur homines inertes, voluptarij, luxuriosi, in cute curanda occupati: conuiuiaque ad multam noctem nõnumquam producebant. ego igitur (inquit) qui cenis à meridie vsque ad multam noctem productis olim delectabar, nunc breuibus delector magis.

NEC LVSSISSE PVDET, &c.] neque verò me pudet olim cenis longis, ac sumtuosis, deliciisque, ac voluptatibus seruasse, atq; indulisse, cum ætas ferret: sed non constituere modum huiusmodi vitæ, intemperatæ, & libidinosa. nam hic dies aliam vitam affert, alios mores postulat. *ludere* interdum valet, amori operam dare, vt epist. 2. lib. 2. *Lusisti satis, edisti satis, atque bibisti.* & Od. 13. li. 4. *Ludisq; Es bibis impudens.* Liuius Andr. *Affatim edi, bibi, lusi.*

SED NON INCID. LVD.] sed non facere finem ludi.

NON ISTIC OBLIQ. OCULO, &c.] Non temere (inquit) vitæ rusticæ cupiditate afficior. Nam nemo istic, id est, rure, mea commoda oculo obliquo limat: hoc est nemo meis commodis inuidet: nemo aspectu maligno, & inuido mea commoda fascinat, & minuit. Nam siquam inuidiam mihi constarent res secundæ meæ, risus vicinorum eam discuteret, atque obrueret.

LIMAT] limare puto esse à lima ductum, non à limis oculis, vt nonnulli volunt, vt sit deterere, attenuare, imminuere. Itaque sic mihi videtur hic locus esse explicandus. Nemo istic obliquo, id est, inuido, aut maleuolo oculo mea commoda atterit, aut minuit. putabant enim veteres, aspectum inimicum, atque infestum alteri nocere. sic Virg. in Palamone, *Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.* βασκαίνει appellant Græci. & βασκανον τὸν οἰονει φάσιν, id est, ὀφθαλμοῖς κείνοντα, καὶ φθείροντα τὸ ὕπ' αὐτῷ ὄραθῆν, id est, qui oculis interficit, & corrumpit quod ab ipso cernitur, vt scribit Theocr. interpres. **F** Quomodo autem fiat fascinatio, vel quamobrem fascinetur pueri maximè, declarat Alex. Aphrod. probl. 53. lib. 2. & Plutarch. lib. e. συμποσιακ. πρὸς τὸν κατὰ βασκαίνειν λεγόμενον disputat. Est & limare interdum copulare, vt ait Nonius Marcellus: quod ad hunc locum non quadrat. vtitur Plautus in Pœnulo. *at vide sis. cum illa numquam limauit caput.* postremò limare significat etiam limo conspircare. Plaut. ibidem *M. curram igitur aliquò ad piscinam, aut lacum, limum petam.* A G. *quid eo opus sit? m. ego dicam: vt tibi Es illi limen caput.*

RID. VIC. GLEB. ET SAXA MOV.] vicini inquit, rident me dum glebas & saxa moueo, similiaque opera rustica facio. ita inuidia in me, & mea commoda nihil valet: neque mihi meis nocere potest. Ridicula, & risum inuidiam ac fascinum depellere atque auertere diximus suprâ ad illum locū, *Inuidiam placare paras, &c.* fat. 3. lib. 2.

VENENAT] corrumpit. translatio est. vtitur **Yy** iiii &

A & Lucret. lib. 6. *Vt spatium cali quadam de parte venenet.*

CVM SERVIS VRB. DIAR.] tu contra rusticus in vrbe viuere maus. diariū, victus est diurnus. Cic. ad Attic. lib. 8. *eo modo autem ambulat Caesar, & iis diariis militum celeritatem incitat, vt timeat, ne citius, quam opus sit, ad Brundisium accesserit.*

RODERE] *αρώγειν* significat victum aridum, & sollicitum, itaque verbo vsus est muribus conuenienti potius, quam hominibus. Notat hic Porphyrio, *non cum seruis maus, sed cum seruis rodere maus.*

HORVM TV IN NVMER.] in numerum seruorum vrbanoꝝ.

CALIO] qui lignum domi non habet: qui it lignatum foras. Calones (inquit Festus) *militum serui dicti, quia ligneas clauas gerebant, quas Graci *κάλια* vocant. Cala* (inquit Seruius in 6. *Aeneid.*) *dicebant maiores nostri fusteis, quos portabant serui sequentes dominos ad proelium.* M. Tull. lib. 3. de natur. Deor. *Eos [Tyndaridas] tu canterius albis, nullis calonibus obuiam Vatiemo venisse existimas.*

B ARGVTVS] astutus, follers, callidus, vafer.

OPTAT EPHIPPIA BOS FIG. OPT. AR.] *Ephippium* (inquit Nonius) *tegmen equi ad mollem vecturam paratū.* Acron notat, aliis ephippia esse sagmata, id est, onera, aliis ea, quæ propè iugum equis curulibus imponuntur. prouerbium conuenit in eos, qui muneris functionem, & conditionem sibi accommodatam, fastidiūt: alienam, & ad quam inepti sunt, expetunt. M. Tull. ad Attic. lib. 5. *Clitella boni sunt imposta. planè non est nostrū onus, sed feremus. modò, si me amas, sim annuus.* Cum his congruit illud Pindari, quod refert Plutarch. *εν τῷ ἀεὶ εὐθυμίας, ὑφ' ἄρμασιν ἵππος, ἐν δ' ἀρότρῳ βῆς· παρὰ ναυῶ ἰθὺς ἐπὶ δελφίς· καὶ παρὰ δὲ βουλευόντα φόρον κούα δὲ θλάθυμον ἐξευρεῖν.* i. equus curui aptus est, bos aratro: Delphinus præter nauem celerimè, & concitatissimè rapitur: ei autem, qui apro necem meditetur, canis repertiendus est generosus, & laboriosus, qui aprū adoriti audeat. Ephippium porrò equi tergo imponitur, vt in eo infidès commodius vehatur eques. at ipsa boum terga (vt scribit M. Tull. lib. de natur. Deor. secundo) *declarent non esse se ad onus accipiendum figurata: ceruices autem nata ad iugum: tum vires humerorum & latitudines ad aratra extrahenda.* Eodem pertinet illud Maximi Tyrij, *λόγω ἡβ. φέρε, εἴ τις ἐπιχείρει τὸν βοῦν ὑπολύσας τῶν ἀρότρων καὶ τὸν ἵππον τῶν ἀρμάτων ὑπαλλάξας ἐκατέρω τῶ ἐργασίαν, ὑπαγαγεῖν τὸν μὲν βοῦν τῷ ἄρματι, τὸν δὲ ἵππον τῷ ἀρότρῳ, ἂν ἐκ ἀνῆν ἡρώδης μὲν τὴν φύσιν παρονομοῦσ, ἡρώδης δὲ τὰ ζῶα αὐτὰ ὑβείσῃς, ἡρώδης δὲ τὰς τέχνας ἀμαθῆς, ἡρώδης δὲ τὴν χεῖραν ἀκερδῆς, ἡρώδης δὲ τὴν ὑπηρεσίαν καταγέλαστος?* id est, Age, si quis conaretur boue diiuncto ab aratris, & equo à curribus, commutata vtriusque opera, subiungere bouem curui, equum aratro, nonne esset in naturam quidem exlex atque iniustus, in ipsa animalia autem contumeliosus, ad arteis autem rudis atque indoctus, ad vsum verò atque vtilitatem quaestus faciendi ignarus, ad ministerium autem ridiculus?

C

BOS FIGER,] qui ad arandum natus est, non ad vehendum, neque ad cursum, vt equus. Itaque

appellatur à Gracis *ἀροτήρ*, id est arator. Hesiod. *ἔργ. καὶ ἡμ. Οἶκον μὲν παρ' ὄψα, γυναῖκα τε, βοῦν τ' ἀροτήρα.* id est, domum primū, & mulierem, & bouem aratorem. & Aratus, *πρωτοὶ δὲ βοῶν ἐπάσσαντ' ἀροτήρων:* id est, primi autem gustarunt boues aratores.

QVAM SCIT VTERQVE, LIBENS] prouerbium est vulgatissimum: *Quam quisque didicit, eam artem exerceat.* Aristophanes in Vespis, *Ἐρδαις ἡ ἐκαστος εἰδὲν τέχνη.* apud Ath. lib. 8. in illo Stratonici, hominis falsissimi respòso ad harmonicum illum, qui antea hortorum custos fuerat, cum eo de harmoniis disputantem, scriptum est, *ἄρδαις*, non *ἔρδαις*, leui immutatione facta, propter eius in quem dicebatur, personam, vtitur & M. Tull. epist. ad Attic. eod. lib. quem proximè citauit. *O rem minime aptam, meis moribus, ò illum verum,* *ἔρδαις.*

15. AD C. NVMO-
nium Valam.

QVÆ sit hiems Velia, quod calum Vala Salerni:

Quorum hominum regio, & qualis via: (nam mihi Baias

Musa superuacuas Antonius: & tamen illis (vnda

Me facit inuisum, gelida cum perluor Per mediū frigus. sanè myrteta relinqui, Dictaq; cessantem neruis elidere morbū Sulfura contemni, vicus gemit, inuidus agris, (tibus audent

Qui caput, & stomachum supponere fon Clusinis: Gabiosq; petūt, & frigida rura.

Mutandus locus est: & deuersoria nota Præteragendus equus. quò tendis? non mihi Cumas (bena

Est iter, aut Baias, leua stomachosus ha- Dicet eques. sed equi frenato est auris in ore) (pascat:

Maior utrum populum frumenti copia Collectosne bibant imbreis, puteosne peremneis

Dulcis aqua: nam vina nihil moror illius ora. (que:

Rure meo possum quiduis perferre, pati- Ad mare cum veni, generosum, & lene requiro: (manet

Quod curas abigat, quod cum spe diuite In